

ОБЛІКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТУВАННЯ

В економічній літературі не існує єдиного визначення бюджету. Різні автори трактують його, акцентуючи увагу на ті чи інші аспекти його сутності. Приміром, К. Друрі вважає, що бюджет являє собою проект бажаного майбутнього та шляхів його ефективного досягнення. На думку А. Апчерча, бюджет слід розглядати як кількісний план, який орієнтує на досягнення мети підприємства. В. Хруцький визначає, що бюджет – це фінансовий план, який охоплює всі аспекти діяльності підприємства і дозволяє зіставляти всі понесені витрати та отримані доходи. На нашу думку, найбільш ґрунтовно сутність бюджету розроблено Американським інститутом дипломованих бухгалтерів з управлінського обліку. На їхню думку бюджет – це кількісний план у грошовому виразі, підготовлений та затверджений до певного періоду часу, що показує планову величину доходу та витрат, які необхідно понести протягом цього періоду, і капітал, що необхідно залучити для досягнення даної мети. Обґрунтований бюджет виступає основою для формування ефективної системи обліку, аналізу і контролю [1, с. 202].

Важливим є також врахування трансформації вимог сучасної системи менеджменту на стратегічну спрямованість інформаційних потоків, про що наголошує Бруханський Р. Ф., зокрема щодо побудови комплексної управлінської інформаційної системи (про внутрішню і зовнішню середовище) для прийняття стратегічних управлінських рішень [2, с. 215].

Необхідною умовою впровадження системи бюджетування на підприємстві є розробка облікової політики. Вона є фундаментом для бюджету. Саме розробка облікової політики є основою для розробки Положення про управлінський облік та Положення про бюджетне планування на підприємстві [3, с. 75].

Для забезпечення ефективного бюджетування важливо правильно встановити відповідні адміністративні процедури розробки і прийняття бюджету, врегулювати питання вертикальної і горизонтальної деталізації (інтеграції) бюджетів, сформувати набір центрів відповідальності і визначити механізм розподілу відповідальності.

Єдиного підходу до класифікації центрів відповідальності наразі не існує, тому вважаємо доцільним виокремити такі принципи виділення центрів відповідальності на підприємстві: 1) функціональний (основні, допоміжні, обслуговуючі); 2) територіальний (місцеві, регіональні, континентальні); 3) організаційний (тотожні, інтегровані); 4) за обсягом повноважень (центри витрат, доходів, прибутку та інвестицій).

У більшості наукових праць бюджети поділяють за обсягом повноважень (центри витрат, доходів, прибутку та інвестицій). Однак, враховуючи специфіку фінансування, на нашу думку, виділення центру інвестицій є не доцільним для більшості вітчизняних підприємств, оскільки обсяги інвестицій в основний і оборотний капітал незначні за обсягами і суттєвістю впливу на економічні та облікові показники.

Вважаємо конструктивним, враховуючи реалії вітчизняної економіки, виділити наступні центри відповідальності: центр витрат, центр доходів та центр прибутку. При цьому, центр витрат акумулюватиме облікову інформацію про рівень і структуру витрат на виробництво, центр доходів формуватиме інформацію про збут продукції, центр прибутку синтезуватиме інформацію щодо витрат, доходів та фінансових результатів у цілому.

Список використаних джерел

1. Управлінський облік: навч. пос. / За ред. В. М. Добровського. К.: КНЕУ, 2005. 278 с.
2. Бруханський Р. Ф. Причини необхідності розробки стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку. Економічний аналіз. 2014. Т. 16. № 2. С. 210-217.
3. Ковтун С. Бюджетування на сучасному підприємстві або як ефективно управляти фінансами. Х.: Фактор, 2005. 340 с.